

9. Матвійчина Р. Вербиця – знаки пам'яті. Бібліографія, // „Український альманах» 2008, с. 97–119.
10. Misilo E. Księga wysiedlonych (переклад з польської мови - Оксана Заторська), <https://emisilo.pl/2018/10/księga-wysiedlonych-1947/> (остання актуалізація: 15.05.2020).
11. Pisuliński . J. Przesiedlenie ludności ukraińskiej z Polski do USRR w latach 1944-1947, Rzeszów, 2009.
12. 1947. Пропам'ятна книга. Зібрав і до друку зладив Богдан Гук, Варшава 1997, с. 67.
13. Сергійчук В. Трагедія українців Польщі. Тернопіль 1997, с.100-101.
14. Ярмола Де моя батьківщина – або моє розуміння акції «Вісла», «Наше слово» Варшава 2012, 16 вересня.

УДК 61:57:17]:94(477):341.418

ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА В КОНТЕКСТІ ПОРУШЕННЯ ЗАСАД БІОЕТИКИ

Галина Терешкевич (с. Діогена),

*кандидат наук з державного управління, доцент кафедри
філософії та економіки Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького*

Ольга Джура,

*кандидат медичних наук, доцент кафедри гістології, цитології та ембріології
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького*

У статті розглядається механізм штучного голодомору, що створив для українців життєві умови, розраховані на їхнє фізичне знищення. Така політика більшовицького режиму – злочин проти людяності, який відповідає Конвенції ООН про запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 року. Трагічні події геноциду українського селянства як національно свідомого елементу суперечить всім засадам біоетики.

Ключові слова: *штучний голодомор, геноцид українського селянства, засади біоетики.*

The article considers the mechanism of the artificial famine, which created living conditions for Ukrainians, which were designed for their physical destruction. Such a policy of the Bolshevik regime is a crime against humanity, which corresponds to the UN Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide of December 9, 1948. The tragic events of the genocide of the Ukrainian peasantry as a nationally conscious element contradict all the principles of bioethics.

Keywords: *artificial famine, genocide of the Ukrainian peasantry, principles of bioethics.*

Україна в 1932-1933 роках пережила страшну трагедію – штучний голодний мор, як результат зумисної політики більшовицького режиму, який мав на меті упокорення України і забрав життя мільйонів невинних людей. Це був урожайний рік, і було це в країні, яку здавен називали житницею Європи.

Голод став для українців тим, чим була різанина 1915 року для вірменів і голокост 1941-1945 рр. для євреїв.

Через 20 років після виходу книги Роберта Конквеста «Великий терор» Україна вперше на державному рівні у кінці листопада 2006 року відзначила Голодомор 1932-1933 років, а Верховна Рада України проголосувала за визнання Голодомору – геноцидом українського народу [4, с. 24]

Каральні органи держави реквізували всі хлібні запаси, а потім встановили стеження і кордон із заборонаю виїзду. Тоталітарна держава заборонила втру-

чання благодійних організацій і оголосила, що ніякого голоду нема, заборонивши вживати слово «голод». Відібраний у селян хліб держава експортувала за кордон за демпінговими цінами, а якщо не встигала вивозити, то зерно просто гнило і пропадало під дощем. Селяни висловлювали невдоволення. По країні прокотилася хвиля репресій. Лише за три місяці – з листопада 1932 року по січень 1933 року – в селах України було зареєстровано 436 збройних актів, за цей же час було заарештовано 37 797 осіб, засуджено до розстрілу 719, вислано 2 533, відправлено в табори 8 003 особи. [4, с. 25]

Як трагедія, масштаби якої неможливо збагнути, голод травмував націю, залишивши на її тілі глибокі соціальні, демографічні та психологічні шрами, які вона носить до сьогодні. Кинув він і чорну тінь на «методи і досягнення» радянської системи. Наслідки цієї катастрофи колосальні як на демографічному, так і культурному рівні: традиційне українське село зі своїми звичаями перестало існувати. Сталінський цинізм та жорстока іронія в апогеї страхіть 30-х років був виражений у його фразі: «Життя стало легче, життя стало веселіше» [5, с. 519].

Розкуркулення і примусова колективізація у 1927-1932 рр. викликали в Україні стихійний опір селянства, для придушення якого партія вислала на село 30 тис. «активістів». Їхнім завданням було відбирати у селян усі запаси урожаю та примушувати працювати в колгоспах. Представники більшовицької Москви В. Молотов і Л. Каганович звинуватили керівників КП(б)У у провалі сільського господарства і колективізації (6 – 9 липня 1932 р.). ЦК ВКП (б) і Раднарком СРСР видали 7 серпня 1932 р. закон «Про охорону соціалістичної власності», який за присвоєння селянами навіть жмені зерна з колгоспного поля карав розстрілом або концтабором. Після збору врожаю 1932 року спеціальні бригади активістів забрали у селян весь хліб. Внаслідок цих репресій в Україні до нового врожаю 1933 р. лютував штучно створений більшовицькою владою голод, в результаті якого по селах і малих містах України вимерло приблизно від 8 до 10 млн. людей. Це була найбільша катастрофа України за більшовицької окупації, злочин, вчинений більшовиками з метою зламати волю українського народу [3, с. 104].

Механізм штучного голоду був добре продуманим і здійснювався з особливою наполегливістю. Спочатку були встановлені завищені, нереальні плани хлібозаготівлі, які підвищувалися в разі їхнього виконання. Потім, коли село залишилося повністю без продовольчого, фуражного і насіннєвого хліба, була запроваджена система натуральних штрафів, яка передбачала вилучення у селян всіх продовольчих запасів. Села, які не виконували плану хлібоздачі, потрапляли в штрафні списки, так звані «чорні дошки». Ці села підлягали економічній та фізичній блокаді. Вони фактично перетворювалися в голодні гетто, в яких не було шансів на порятунк. Для придушення будь-якого опору використовувались органи державного політичного управління (ДПУ). Від початку серпня до 15 грудня 1932 року по хлібозаготівельних справах було заарештовано 27 тис. осіб. З листопада 1932 року по січень 1933 року з метою попередження і припинення активності контрреволюційних елементів в колгоспах були викриті і ліквідовані понад 1200 груп, до складу яких входили 6682 особи. Про системний характер заходів, які привели до Голодомору і були наперед спланованими, свідчить запровадження 15 листопада 1932 року паспортної системи, при якій селянам паспорти не видавали. У січні 1933 року українським селянам було заборонено виїзд з території УРСР в інші республіки, насамперед Росію і Білорусію, де можна було дістати харчі. ДПУ категорично заборонило сільрадам видавати будь-які довідки на виїзд. До початку весни 1933 року органами ДПУ було арештовано 220 тис. втікачів, майже 190 тис. з них було повернуто у вимираючі села. В результаті більшість мешканців України виявилися приреченою на голодну смерть. Смертність з голоду, що забирала щодня десятки тисяч невинних життів, тривала фактично до нового врожаю.

З осені 1932 року дії сталінського режиму набули чітких ознак геноциду. Тоталітарна система створила для українців життєві умови, які були розраховані на їхнє фізичне знищення. Така політика більшовицького режиму – злочин проти людяності, який відповідає Конвенції ООН про запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 року [6, с. 23].

Голодомор спричинив демографічну катастрофу, наслідки якої в Україні даються взнаки й сьогодні. За підрахунками Інституту демографії та соціальних досліджень НАНУ прямі жертви Голодомору склали 3,4 млн. осіб, дефіцит народжуваності сягнув 1,1 млн. Тобто прямі втрати становили 4,5 млн. осіб. Окрім цього, кумулятивні демографічні втрати складають близько 6 млн. осіб. В сумі це перевищує 10 млн. людських жертв. На Україні панував справжній голод, вимерли цілі села й повіти, особливо була жахлива смертність серед дітей. Ця політика була спрямована на те, щоб остаточно зламати українську націю як єдину національну силу, здатну на серйозний опір. Коли йде війна, тоді є очевидний ворог. В той час, коли офіційно пропагувалася ідеологія інтернаціоналізму і братерства, проголошувалися «найсвітліші ідеали, мета – комунізм», і водночас внаслідок цілеспрямованих дій цивільної влади, за підтримки комсомолу, профспілок, комнезамів і т. п. – народ був доведений до масової голодної смерті. Тоді на довгі десятиліття було підірвано матеріальну базу українського села, зруйновано його виробничу та товарну інфраструктуру, фізично знищено підприємницькі та ініціативні елементи, залякано цілі покоління українців, зламано волю багатьох українців до опору тоталітарній системі, до національного відродження [1]. В світлі Міжнародної Конвенції ООН «Про запобігання злочину геноциду і покарання за нього» від 09.12.1948 р. можна із впевненістю стверджувати, що явище Голодомору в Україні 1932-1933 рр. відноситься до геноциду, особливо у пункті Конвенції про умисне створення для якої-небудь групи людей таких життєвих умов, які розраховані на повне або часткове фізичне знищення [6, с. 24].

Трагічні події геноциду українського селянства як національно свідомого елементу суперечать всім засадам біоетики.

Засада захисту фізичного життя людини – як фундаментальної цінності – не дотримувалась. Бо життя мільйонів невинних людей в мирний час було свідомо піддано голодній смерті, спостерігались масові явища канібалізму.

Була також порушена засада цілісності (духовної, душевної і тілесної інтегральності) конкретної людської особи.

Щодо засади свободи і відповідальності, то і тут спостерігаємо повну невідповідність. Голодуючі були свідомо обмежені в своїх правах і свободі. Вони не мали жодного права вибору та дозволу виїхати за межі голодуючих районів країни з метою власного порятунку. І провина за це повністю лежить на злочинній сталінській владі, яка не хотіла нести відповідальність за життя громадян.

Зрештою, була порушена засада соціальності – субсидіарності (соціальної відповідальності та взаємодопомоги – солідарності), згідно з якою заохочується кожна людина приймати участь у будівництві спільного добра для всіх людей. При цьому життя і гідність кожного стає не тільки приватним, але й суспільним благом. Добро поодиноких громадян в сумі становить благо цілого суспільства. Тому держава і суспільство має моральний обов'язок дбати про життя, здоров'я та гідність кожного громадянина. У випадку геноциду українців, яким був Голодомор 1932-1933 рр., тоталітарна влада нехтувала як добром кожної конкретної особи, так і суспільством, загалом [2, с. 368 – 369; 6, с. 24 –25].

Висновок. Події штучного голодомору свідчать про свідому організацію знищення українського національно свідомого селянства з боку сталінського режиму та порушення всіх засад біоетики.

Література

1. Голодомор 1932 - 1933 років назавжди залишиться в пам'яті українців однією з найстрашніших сторінок нашого минулого/
2. <http://ochakiv.mk.gov.ua/store/files/file/1-converted.pdf> (дата звернення 26.05.2020)
3. Нестеренко о. В. Геноцид у світі персоналістичної біоетики: на прикладі голодомору в Україні 1932-33/ Біоетика в системі охорони здоров'я і медичної освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2009 р. Львів: ЛНМУ імені Данила Галицького, 2009. с. 365 – 369
4. Жуковський А. Субтельний О. Нарис історії України / Ред. Я. Грицак, О. Романів. Львів: Вид-во Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові, 1991р. 230с.
5. Сверстюк Є. Жнива скорботи й ожинки історії / Праці Наукового товариства імені Т. Шевченка. Том XXXV. Лікарський збірник: медицина і біологія. Том XXIII. Львів: НТШ, 2013. 234с.
6. Субтельний О. Україна: історія / Пер. з англ. Ю.І. Шевчука, 3-тє вид. Київ: Либідь, 1993. 720с.
7. Терешкевич Г., Попович Б., Волицька М. Оцінка голодомору з позиції біоетики / Національна пам'ять (до 85-років Голодомору 1932-1933рр. в Україні). Львів, 2017. 104 с.

УДК 94(477):321.64:615.1-057.4

СПРОБИ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ СРСР ІЗ ЗНИЩЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГІДНОСТІ ФАРМАЦЕВТІВ ЛЬВОВА

Софія Терещук,

*кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри фармакології
ВНКЗ ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського»*

Описано складний життєвий шлях представника фармацевтичної громади Львова, доцента Львівського державного медичного інституту Івана Гнідця, національна свідомість якого була випробувана у застінках радянської тюрми в кінці сорокових років ХХ сторіччя.

Ключові слова: *фармація, читальня «Просвіта», Левандівка, керівник хору, тюрма управління НКВС, медичний інститут, наукове фармацевтичне товариство, художня самодіяльність.*

It is described the difficult life path of Ivan Hnidets, the Lviv pharmaceutical society's representative, Associate Professor of Lviv state medical institute. He has proved his national consciousness in a soviet prison at the end of fortieth of 20-th century.

Keywords: *pharmacy, reading room «Chyitalnia», Levandivka, choir director, NKVD administration prison, medical institute, scientific pharmaceutical society, amateur art.*

Усі випускники фармацевтичного факультету Львівського медичного інституту старшого покоління добре пам'ятають педагога і науковця Івана Гнідця (1911-1997рр.), який майже 30 років працював на кафедрі технології ліків. Це був дуже чесний, порядний, скромний, інтелігентний, спокійний та ерудований викладач, який мав великий авторитет у колег та студентів. Ніхто з оточуючих не знав, що інвалідність Івана Романовича була спричинена трагічними подіями у 1947-48 роках [7, с.106-119].

У пліні історії львів'яни переходили різні періоди, події і все це впливало на формування їхнього світогляду. При цьому українцям важливо було не втратити свою ідентичність. На прикладі життя мого Батька, Івана Гнідця, можна побачити всі протиріччя тогочасного періоду у Львові. Ще раз підтверджується теза про те, якщо у дитинстві та юності закладаються позитивні пріоритети, вони будуть використані впродовж дорослого життя. Таким стержнем у житті Батька було товариство «Просвіта», основним завданням якого було поширен-